

AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS”

Põhikool

SISUKORD

1. Keele- ja kirjanduspädevus	5
1.1. Ainevaldkonna õppeained ja nende maht	5
2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming.....	6
2.1. Üldpädevuste kujundamine.....	7
2.2. Ainevaldkonna õppeainete lõiming teiste ainevaldkondadega	9
3. Läbivate teemade rakendamine	11
4. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine.....	12
4.1. Hindamise alused	13
4.2. Füüsiline õppekeskkond.....	14
5. EESTI KEEL.....	16
5.1. Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid.....	16
5.2. Eesti keele õppeaine kirjeldus	16
5.3. Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid I kooliastmes.....	18
5.3.1. 1. klass.....	18
5.3.2. 2. klass.....	20
5.3.3. 3. klass.....	24
5.4. Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid II kooliastmes	29
5.4.1. 4. klass.....	29
5.4.2. 5. klass.....	34
5.4.3. 6. klass.....	36
5.5. Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid III kooliastmes	39
5.5.1. 7. klass.....	39
5.5.2. 8. klass.....	42
5.5.3. 9. klass.....	44
6. KIRJANDUS.....	47
6.1. Kirjanduse õppe- ja kasvatusesmärgid	47

6.2. Kirjanduse õppeaine kirjeldus	47
6.3. Kirjanduse õppe- ja kasvatusesmärgid II kooliastmes	49
6.3.1. 5. klass	49
6.3.2. 6. klass	52
6.4. Kirjanduse õppe- ja kasvatusesmärgid III kooliastmes	54
6.4.1. 7. klass	54
6.4.2. 8. klass	57
6.4.3. 9. klass	61

1. Keele- ja kirjanduspädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärgiks põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, see tähendab suutlikkus mõista eakohaseid ilukirjandustekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos ning tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust; keeleteadlikkus ja oskus end vastavalt suhtlussituatsioonile ja keelekasutuseesmärkidele nii suuliselt kui ka kirjalikult väljendada; arusaamine, et lugemine teeb vaimselt rikkamaks.

Keele ja kirjanduse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

1. väärtustab keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
2. teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
3. omandab põhiteadmised keelest ja saavutab õigekirjaoskuse;
4. väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
5. kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
6. kasutab asjakohaselt erinevaid suhtluskanaleid ning suudab leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
7. väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahva pärimuskultuuri ja traditsioone kui ka kultuurilist mitmekesisust;
8. tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab selle kunstilisi väärtusi;
9. loeb eakohast väärtkirjandust, kujundades kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastades mõtte- ja tundemaailma;
10. suudab kujundada ja väljendada isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
11. oskab õppida, hangib teavet eri allikatest, kasutab sõna- ja käsiraamatuid.

1.1. Ainevaldkonna õppeained ja nende maht

	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Eesti keel	20 tundi	12 tundi	7 tundi
Kirjandus		4 tundi	6 tundi

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja. Keele valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldus. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes.

Ainevaldkonna õppeainetes omandavad õpilased keele- ja kirjandusteadmisi ning saavad lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest põhikooli lõpuks teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja.

Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut, kuid ka tema identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

1.–4. klassis arendatakse eesti keele õppes kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja õigekeelsust. Osaoskusi ja õigekeelsust arendatakse nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise kaudu.

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitlusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine. Kirjandustundides kujundatakse õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimeid ning kõlbelis-emotsionaalset arengut loetud kirjandusteoseid mõtestades, kuid vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste.

Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke

kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu.

Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuuldot ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduslike tekstide lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilaste kultuuri- ja elukogemust, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õpilased on võimelised eetiliselt, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema.

2.1. Üldpädevuste kujundamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega loob sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kirjandusõpetuses kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetilisel ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste

omalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Digipädevus. Keele ja kirjanduse tundides kasutatakse tehnoloogilisi abivahendeid sõltuvalt eesmärgist (tekstiloome, suhtluse visualiseerimine, keeleoskuste omandamine jne.). Keele ja kirjanduse õppeks kasutatakse lisaks paber kandjatele õpikutele ka digiõpikuid. Digivahendite integreerimisel õppetöösse ollakse teadlikud vahendite turvalisest ja riskivabast kasutusest.

2.2. Ainevaldkonna õppeainete lõiming teiste ainevaldkondadega

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad pädevuste saavutamist teistes valdkondades. Keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele ja kirjanduse valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingut toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeelte õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodustunnet õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutuspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloo- ja ühiskonnatundete mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalsainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloo- ja ühiskonnatundete nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

Kunstiained. Kunstiainetes õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Kirjandusteoste analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteoste käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

Kehaline kasvatus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamise kaasnemaid võimalusi ja ohte, kasutada eetiliselt nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

3. Läbivate teemade rakendamine

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud ettevõtetesse, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

4. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

1. lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaines seatud eesmärkidest, taotletavatest õpitulemustest ja õppesisust ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja põhiteemadega;
2. taotletakse, et õpilaste õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ja jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt, nii et jääb piisavalt aega ka puhkuseks ja huvitegevuseks;
3. võimaldatakse õpilastel õppida üksi ja koos teistega (paaris- ja rühmatööd), et toetada nende kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
4. arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutusega õppida;
5. kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;

6. kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sealhulgas aktiivõpet (rollimäng, loovtöö, arutelu, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, omaloomingu esitamine jne);
7. laiendatakse traditsioonilist õpikeskkonda (arvuti/multimeediaklass, muuseum, näitus, raamatukogu, ettevõtted, loodus jne);
8. rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, loomekonkursid, konkurssideks valmistumine, projektõpe jne), pidades oluliseks sotsiaalse kompetentsuse saavutamist;
9. arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid.

Õppesisu käsitletakse arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

4.1.Hindamise alused

Ainekavas on kirjeldatud õpitulemused õppeaines kooliastmete kaupa kahel tasandil: üldised õpitulemused õpetamise eesmärkidena ja õpitulemused osaoskuste raames. Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sealhulgas esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hindamisel lähtutakse vastavatest õppekava üldosa sätetest.

Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid.

HEV õpilasele võib teadmiste kontrollimisel teha järgmisi mööndusi:

1. anda lisaega;
2. kindlustatakse sobiv, rahulik keskkond töötamiseks;
3. pakutakse võimalust täita ülesandeid alternatiivsel viisil;
4. lubatakse kasutada abimaterjale;
5. lihtsustatakse vajadusel ülesannete juhiseid või küsimusi.

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

1. suulist keeleteadust, s.o kõnelemist ja kuulamist;
2. lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist;
3. kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

1. suulist ja kirjalikku suhtlust;
2. tekstide vastuvõttu;
3. Tekstiloomet;
4. tekstide õigekeelsust.

Kirjanduse õppimise tulemusi hinnatakse eesti keele õppes eraldi alates 5. klassist.

II kooliastmes hinnatakse:

1. teoste lugemist ning tutvustamist;
2. jutustamistekstide tõlgendamist ja analüüsi;
3. kirjandusliku kujundi mõistmist;
4. teksti esitust ja omaloomingut.

III kooliastmes hinnatakse õpilase:

1. iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist
2. teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist
3. teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustada esteetilist aspekti.

4.2. Füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

1. klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatööks
2. kooli raamatukogus ning väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

1. klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni
2. kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid, sealhulgas veebisõnaraamatuid.

5.EESTI KEEL

5.1.Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

1. omandab põhiteadmised eesti keelest kui soome-ugri keelest ja eesti keele õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimise;
2. mõistab keele tähtsust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina, arendab keeleoskust, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
3. õpib asjakohaselt kasutama erinevaid suhtluskanaleid, arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet, sh ainevaldkonnaga seotud elukutsete ja edasiõppimisvõimaluste infot;
4. loeb ja kuulab mõtestatult eri tüüpi tekste ning koostab neid suuliselt ja kirjalikult;
5. õpib tundma eri tekstiliike ning märkama nende kasutusvõimalusi ja seoseid isikliku ja tööeluga;
6. arendab kriitilist mõtlemist, oskust arvamusi põhjendada ning suuliste ja kirjalike tekstide alusel iseseisvalt järeldusi teha;
7. kasutab oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks sõna- ja käsiraamatuid ning internetiallikaid
8. tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja identiteedi olulise osana ning kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
9. väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keelde ja kultuuri;
10. suhtub tolerantselt eesti keele võõrkeelena kasutamisse ja toetab teise emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

5.2.Eesti keele õppeaine kirjeldus

Eesti keele oskus on nii õppekavas sätestatu omandamise alus kui ka õppekava eesmärk. Põhikoolis omandavad õpilased teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad neil toime tulla eakohaste suuliste ja kirjalike tekstidega.

Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ning kriitiliselt isiklikus, avalikus, õppe- ja tööelus. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante ja eriliigilisi tekste ning lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ning loomisega.

1.–4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, arendades eri liiki tekstide kaudu sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamise oskust.

Põhikoolis tuleb teadlikult omandada kirjalik keel ja tänapäeva eesti kirjakeel. Eesti keele õpi-eesmärgi taotletakse mitme õppevaldkonna kaudu.

I kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi kolmes õppevaldkonnas: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist. Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ja suutlikkust end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning internetikeskkonnas kahekesi või mitmekesi suhelda, tekste kokku võtta ja vahendada.

Teksti vastuvõtu õpetuses kujundatakse oskust tekste valida ja leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustatakse kuulamis- ja lugemisstrateegiaid ning süvendatakse võimet teksti paremini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstiloomine õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoolde õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest.

Õpilastes arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest, omandatakse teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkuse ning kirjavara mitmekülgsuse kohta.

5.3. Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

1. mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele, kasutades kõnes ja kirjas sobivaid lühivastuseid ning terviklauseid
2. kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga
3. oskab sihipäraselt vaadelda ja nähtut kirjeldada ning märkab erinevusi ja sarnasusi
4. kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda
5. jutustab endast ja lähiümbruses toimunust
6. kuulab mõtestatult eakohast teksti
7. loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt ja õigesti ning saab sellest aru, mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti
8. loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust
9. kirjutab õpitud keelendite piires õigesti
10. jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava abil
11. töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel.

5.3.1. 1. klass

Suuline keelekasutus	
Õppesisu	Õpitulemused
- helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine - õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine - õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine	klassi lõpetaja oskab - eristada täishäälikut, suluta kaashäälikut, sulghäälikut ja täishäälikuühendit

<ul style="list-style-type: none"> - kuuldu ning nähtu kommenteerimine - selge häälduse jälgimine teksti esitades - sobivate kõnetuste (palumise, küsimise, keeldumise, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel - suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine - mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine 	<ul style="list-style-type: none"> - teha häälikuanalüüsi- määrata häälikute olemasolu ja järjekorda sõnades - hääldata 1-, 2-, 3-silbilisi sõnu
--	--

Lugemine	
Õppesisu	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> - lugema õppimine - lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse) - oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust - sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine - teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi - teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine 	<p>klassi lõpetaja oskab</p> <ul style="list-style-type: none"> - lugeda õpitud teksti ladusalt ja saab loetust aru - lugeda õppimata teksti õigesti - jälgida kaasõpilaste lugemist, parandada lugemisvigu - lugeda sobiva

<ul style="list-style-type: none"> - loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine - I klassis loeb õpilane tervikuna vähemalt 4 ilukirjandusteost 	<p>intonatsiooniga jutustavat, küsivat ja hüüdlauseid</p> <ul style="list-style-type: none"> - loetut teksti lähedaselt ümber jutustada
--	--

Kirjutamine	
Õppesisu	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> - väikeste ja suurte kirjatähtede õppimine, õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida - tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine - töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine - lausete kirjutamine - suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes - mitmuse nimetava ja sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus - pöördelõppude õigekirjutus - väit-, küsi- ja hüüdlause - lause lõpumärgid - õiged tähekujud, proportsioonid, ühtlane kirjarida, käekirja loetavus, kirjatöö välimus 	<p>klassi lõpetaja oskab</p> <ul style="list-style-type: none"> - märkida kirjas täishäälikute kolme pikkust - kirjutada õigesti ühesilbilisi sõnu - kirjutada k, p, t sõna alguses - piiritleda kirjas lauset (suur algustäht lause algul ja lõpumärk lause lõpul) - kirjutada õigesti nimesid (suur algustäht nimede ja kohanimede kirjutamisel) - õigesti märkida tegusõna lõpus -d, -b, -vad

5.3.2. 2. klass

Suuline keelekasutus	
Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kuulamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul. - Õpetaja ja kaaslase suulise mitme astmelise juhendi meelde jätmine ja selle järgi toimimine. - Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel. - Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). <p>Kõnelemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. - Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. - Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. - Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud. - Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine. - Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. - Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, 	<ul style="list-style-type: none"> - eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi - kuulab õpetaja ja kaaslase eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil - koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil - kasutab kõnes terviklauseid - teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu - väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust - saab aru lugemispala, õpeteksti, filmi ja teatrietenduse sisust - koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu - vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste

<p>tabeli abil.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. - Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine. 	<p>toel</p> <ul style="list-style-type: none"> - esitab luuletust peast.
--	---

Lugemine	
Õppesisu	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> - Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. - Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. - Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. - Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. - Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. - Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. - Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. - Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus 	<ul style="list-style-type: none"> - loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõne-tempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu - mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu - vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele - leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel - tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna

<p>otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. - Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna. - Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend. - Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga. 	<ul style="list-style-type: none"> - kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi - on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.
--	--

Kirjutamine	
Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kirjatehnika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine. - Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. - Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine. <p>Kirjalik tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. - Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. - Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu 	<ul style="list-style-type: none"> - kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid - kirjutab tahvlilt või õpikust ära - kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga - koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate - kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil - eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit - kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade

<p>ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.</p> <p>Õigekeelsus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; - <i>k, p, t s-i</i> ja <i>h</i> kõrval; <i>i</i> ja <i>j</i> silbi alguses, <i>h</i> sõna alguses. - Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted. - Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). - Koma kasutamine liitlauses kirjutamisel <i>et, sest, aga, kuid</i> puhul. - Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimedes. - Sõnade lõpu õigekiri <i>-d</i> (mida teed?), <i>-te</i> (mida teete?), <i>-sse</i> (kellesse? millesse?), <i>-ga</i> (kellega? millega?), <i>-ta</i> (kelleta? milleta?). <i>ma, sa, ta, me, te, nad</i> õigekiri. - Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausetena). - Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhatakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhatakse. 	<p>algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse.</p> <ul style="list-style-type: none"> - märgib kirjas õigesti täishäälikuid - teab peast võõrtähtedega tähestikku - alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga - kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes; - kirjutab õigesti sõnade lõppu - <i>-d</i> (mida teed?), <i>-te</i> (mida teete?) - <i>-sse</i> (kellesse? millesse?) - <i>-ga</i> (kellega? millega?), <i>-ta</i> (kelleta? milleta?) - kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna liht-lausetena).
---	--

5.3.3. 3. klass

Suuline keelekasutus	
Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kuulamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. - Pikema suulise juhendi meelde jätmine ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnõõride kuulamine, nende järgi toimimine. - Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine. - Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. - Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele. <p>Kõnelemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Häälde- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. - Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms. - Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. - Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja 	<ul style="list-style-type: none"> - kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi - väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab - vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid - vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi - avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta - annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi /kaardi - jutustab loetust ja läbielatud sündmusest jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu - leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu - esitab luuletust peast.

<p>mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpule viimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. - Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine. - Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugi-sõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. - Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine. - Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. 	
---	--

Lugemine	
Õppesisu	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> - Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). - Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust. - Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine. - Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning laste ajakirjanduses. - Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja 	<ul style="list-style-type: none"> - loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti - loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga - töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel - vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta - eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu

<p>keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksik-sõnade järgi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. - Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. - Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saate-lause alusel ning partnereid arvestades. - Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt. - Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri - Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna. 	<ul style="list-style-type: none"> - tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja - on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust - teab nimetada mõnd lastekirjanikku.
---	--

Kirjutamine	
Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kirjatehnika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. - Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). - Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. - Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. - Etteütlemise järgi kirjutamine. - Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. 	<ul style="list-style-type: none"> - kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga - kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt - valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja

- Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

- Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. *k, p, t s-i* ja *h* kõrval. *i* ja *j* õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). *h* sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.

- Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.

- Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning *sse-* lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

- Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; *et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui* puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.

- Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

- Sõnavara: lähedase ja vastandtähendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloom

- Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.

- Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.

- Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.

- Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.

- Sündmusest ja loomast kirjutamine.

- Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.

tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu

- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ja tunnuseid

- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;

- kirjutab suure algustähga lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;

- piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi

- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna)

- koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõna-de, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.

- Kirja kirjutamine. - Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.	
--	--

5.4. Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

1. tunneb õpitud tekstiliike ning nende kasutamise võimalusi
2. oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet nii suuliselt kui ka kirjalikult
3. oskab koostada õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada
4. tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe ja esineb suuliselt
5. suhtleb eesmärgipäraselt ja valib kontekstile vastava suhtluskanali, kuulab eesmärgistatult
6. tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid
7. oskab kasutada ÕSi ja interaktiivseid õigekeelsusallikaid.

5.4.1. 4. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus	
Õppesisu	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> - Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis - Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine - Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine - Suuline arvamuse avaldamine ja vestlus etteantud teema piires - Küsimustele vastamine, esitlus ja tutvustus - Väite põhjendamine - Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg - Kaaslase täiendamine ja parandamine - Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine 	<p>4. klassi lõpetaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefonivestlusi ning kirja- ja meilivahetust - leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi - esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid - võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis

Teksti vastuvõtt	
Õppesisu	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> - Eesmärgistatud lugemine - Tööjuhendi lugemine - Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid - Kirjandustekstid: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, vanasõnad ning kõnekäänud - Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht ja aeg ning tegelased - Tegelaste käitumise motiivide analüüs - Luuletuse mõtestatud lugemine (meeleolu, laad) - Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid <p>õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades järgmisi teemavaldkondi</p>	<p>4. klassi lõpetaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb õpitud tekstiliike (tarbe-, teabetekste) ning nende kasutamise võimalusi - loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste - võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtteid - kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid

Tekstiloome	
Õppesisu	Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none"> - Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt - Lühiettekanne esitamine - Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine - Loovjutu ülesehitus: sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus; mustand; oma vigade leidmine ja parandamine - Lisateabe otsimine: eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest ning selle väljakirjutamine; uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt - Fakt ja arvamus 	<p>4. klassi lõpetaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist - tunneb kirjutamise põhietappe - jutustab ja kirjeldab suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid

<ul style="list-style-type: none"> - Kiri, ümbriku vormistamine - Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika - Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine - Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang - Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine - Jutustamine: oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine - Jutustuse ülesehitus - Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis - Sidus lausestus - Otsekõne jutustuses - Minavormis jutustamine - Arutlemine - Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses - Põhjuse ja tagajärje eristamine - Raamatust kokkuvõtte ning lugemissoovituse kirjutamine - Luuletuse kirjutamine 	<p>korrektselt</p> <ul style="list-style-type: none"> - esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna) - kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ning täita lihtsamaid planke ja vorme - avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis - kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ning seostades
--	--

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Üldteemad</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eesti keel teiste keelte seas - Teised Eestis kõneldavad keeled - Sugulaskeeled ja sugulasrahvad <p>Häälikuõpetus ja õigekiri</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tähestik - Täis- ja kaashäälikud - Suluga ja suluta häälikud 	<p>4. klassi lõpetaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid - märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid - märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;

<ul style="list-style-type: none"> - Võõrtähed ja –häälikud - Täis- ja kaashäälikuühend - Kaashäälikuühendi õigekiri - <i>g, b, d s</i>-i kõrval - <i>h</i> õigekiri - <i>i</i> ja <i>j</i>-i õigekiri - Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri - Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades) - Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui ka veebivariandist) - Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine. - Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri - Isiku- ja kohanimed; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad - Üldkasutatavad lühendid; lühendite õigekiri; lühendite lugemine 	<ul style="list-style-type: none"> - kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse - pöörab tegusõnu olevikus - moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku - poolitab sõnu (õpitud reeglite piires) - kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid - kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused - tunneb ära liitsõna - leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslase ja/või õpetaja abiga - kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi) - moodustab ning kirjavadhemärgistab lihtlauseid ja lihtsamaid liitlauseid - kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja - rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates.
<p>Sõnavaraõpetus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara - Sünonüümid - Antonüümid - Mitmetähenduslike, lähedase ja vastandliku tähendusega sõnade kasutamine 	

- Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides
- Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus
- Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi
- Sõnavara avardamine ja täpsustamine
- Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatukui ka veebivariandist)

Vormiõpetus

-Tegusõna

- Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik
- Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses
- Jaatava ja eitava kõne kasutamine
- Käändsõna
- Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna
- Ainsus ja mitmus
- Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
- Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks
- Arvsõnade õigekiri.
- Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus

- Lause
- Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi
- Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine
- Lihtlause

<ul style="list-style-type: none"> - Lihtlause kirjavahemärgid - Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning kasutamine - Liitlause - Lihtlause sidumine liitlauseks - Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause - Otsekõne ja saatelause - Saatelause otsekõne ees ja järel - Otsekõne kirjavahemärgid - Otsekõne kasutamise võimalusi 	
---	--

5.4.2. 5. klass

Õppesisu	Õpitulemised
<p><u>Suuline ja kirjalik suhtlus</u></p> <p>Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.</p> <p>Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Suuline arvamusavaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - valib juhendamise toel suhtluskanali - leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi - esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid.
<p><u>Teksti vastuvõtt</u></p> <p>Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted.</p> <p>Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid.</p> <p>Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart).</p> <p>Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutus).</p> <p>Kuuldu konspekterimine.</p> <p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.</p> <p>Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste - rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi - valib juhendamise toel oma lugemisvara.

<p><u>Tekstiloome</u></p> <p>Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekanne esitamine.</p> <p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine.</p> <p>Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalispõhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus.</p> <p>Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt - esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne).
<p><u>Õigekeelsus ja keelehoole</u></p> <p><i>Üldteemad</i></p> <p>Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled</p> <p>Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.</p> <p><i>Häälikuõpetus ja õigekiri</i></p> <p>Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud.</p> <p>Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri.</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Sõnavaraõpetus.</p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p>Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).</p> <p>Vormiõpetus</p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb eesti keele häälikusüsteemi - järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid - moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid - rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

<p>mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.</p> <p>Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist.</p> <p>Ainsus ja mitmus.</p> <p>Lauseõpetus</p> <p>Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koond-lauses. Koondlause kasutamine tekstis.</p> <p>Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.</p> <p>Muud õigekirja teemad</p> <p>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.</p>	
--	--

5.4.3. 6. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg.</p> <p>Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine, parandamine.</p> <p>Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine.</p> <p>Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine.</p> <p>Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine).</p> <p>E-kiri.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust - võtab loetut ja kuuldot lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis - leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi.
<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi

<p>kokkuvõtte tegemine. Saatekava.</p> <p>Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri.</p> <p>Teabegraafika.</p> <p>Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.</p> <p>Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid.</p> <p>Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine.</p>	<p>- võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte</p> <p>- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel.</p>
<p>Tekstiloom</p> <p>Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.</p> <p>Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus.</p> <p>Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Lisateabe otsimine. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus.</p> <p>Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.</p> <p>Kiri, ümbriku vormistamine.</p> <p>Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>- leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist</p> <p>- tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe</p> <p>- tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe</p> <p>- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme</p> <p>- avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis</p> <p>- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades.</p>
<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p><u>Üldteemad</u></p> <p>Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide</p>

Häälikuõpetus ja õigekiri

g, b, d s-i kõrval. *h* õigekiri. *i* ja *j* õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). *gi-* ja *ki-*liite õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.

f-i ja *š* õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebi-variandist).

Sõnavaraõpetus

Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng.

Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. *lik-* ja *ne-*liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed.

Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited.

Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne-* ja *line-*liitelised omadussõnad).

Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.

Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus

Liitlause. Lihtlause sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.

Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel.

Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi.

Üte ja selle kirjavahemärgid.

Muud õigekirja teemad

tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;

- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koond-lauseid ja lihtsamaid liitlauseid
- leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsussõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja
- tunneb ära õpitud tekstiliigi
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.

Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.	
---	--

5.5. Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

1. tuleb toime eesti kirjakeelega tavasuhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides
2. suhtleb eesmärgipäraselt ja valib sobiva suhtluskanali, väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ning selgelt
3. järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid
4. kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning avaldab arvamust, vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult
5. tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks valmistuda
6. koostab eri liiki tekste ja vormistab need korrekselt
7. avaldab arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrekselt
8. mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust
9. hindab meediast ja internetist leitud asjakohast teavet kriitiliselt ning kasutab seda sihipäraselt
10. kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi internetiallikatest.

5.5.1. 7. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.</p> <p>Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.</p> <p>Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust - esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ning loetu põhjal järeldusi ja annab hinnanguid - võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval.</p> <p>Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid.</p> <p>Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine.</p> <p>Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus.</p> <p>Uudisloo ülesehitus ja pealkiri.</p> <p>Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri.</p> <p>Tele- ja raadiosaated.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli - reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis - võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega - kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel.
<p>Tekstiloom</p> <p>Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.</p> <p>Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.</p> <p>Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest.</p> <p>Uudisloo pealkirjastamine.</p> <p>Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.</p> <p>Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis - kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades - oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev) - vormistab tekstid korrektselt.
<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p>	

Üldteemad

Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded.

Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad.

Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.

Silbitamine, pikk ja lühike silp.

Õigehääljus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed.

ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehääljuse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtlikud paronüümid.

Vormiõpetus ja õigekiri

Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.

Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid.

Õige pöördvormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtepusõna.

Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.

Käandsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käandsõna astmevaheldus: veaohtlikud

Õpilane:

- eristab kirjakeelt argikeelest

- teab eesti keele murdeid

- järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid

- oskab õigekirjajuhiseid leida veebi- ja raamatutest, sõna- ja käsiraamatutest

- teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme

- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsis ja hinnates

- teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni

- kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.

<p>käändsõnad ja sõnavormid. Õige käänevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.</p> <p>Omadussõna võrdlusastmed: veahtlikud sõnad.</p> <p>Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.</p> <p>Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.</p>	
---	--

5.5.2. 8. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine.</p> <p>Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine.</p> <p>Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus.</p> <p>Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine.</p> <p>Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine.</p> <p>Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslaste õeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine.</p> <p>Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine.</p> <p>Väitlus, väitluse reeglid.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi - käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid - lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi - oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid - väljendab oma seisukohti ja sõnastab vajadusel oma eriarvamusi - teeb ettepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annab vajadusel lisateavet
<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanrid), nende eesmärgid.</p> <p>Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.</p> <p>Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Konspekterimine.</p> <p>Kõne põhjal küsimuste esitamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni ja kasutusvõimalusi - teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja

<p>Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused.</p> <p>Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia.</p> <p>Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud.</p> <p>Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus.</p> <p>Juhend ja uurimus.</p> <p>Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p>	<p>autorist; eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist</p> <p>- teab peamisi mõjutusvahendeid</p>
<p>Tekstiloome</p> <p>Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.</p> <p>Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine.</p> <p>Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine.</p> <p>Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine.</p> <p>Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.</p>	<p>- leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis</p> <p>- tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele</p> <p>- oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit</p> <p>- oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet)</p>
<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p><u>Üldteemad</u></p> <p>Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil.</p> <p><u>Algustäheõigekiri</u></p> <p>Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.</p> <p><u>Lauseõpetus ja õigekiri</u></p>	<p>- teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväär-tust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada</p> <p>- teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni</p> <p>- järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid</p>

<p>Lause. Lause suhtluseesmärgid.</p> <p>Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide.</p> <p>Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses.</p> <p>Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahe-märgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg.</p> <p>Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - oskab õigekirjajuhiseid leida sõna- ja käsiraamatutest ning veebi-allikatest - rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates - teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni - kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.
---	---

5.5.3. 9. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud.</p> <p>Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.</p> <p>Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väarikus.</p> <p>Anonüümsuse mõju keelekasutusele.</p> <p>Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.</p> <p>Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga.</p> <p>Väitlus, väitluse reeglid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid - suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt
<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine.</p> <p>Teabe talletamine ja süstematiseerimine.</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist; rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi - loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma

<p>Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus.</p>	<p>huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste</p> <p>- valib teadlikult oma lugemisvara, suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust</p>
<p>Tekstiloom</p> <p>Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus.</p> <p>Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused.</p> <p>Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.</p> <p>Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele.</p> <p>Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.</p> <p>Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.</p> <p>Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.</p> <p>Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.</p>	<p>- oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; asjalikke kommentaare ja arvamused</p> <p>- oskab kirjutada elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi</p> <p>- seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ja teiste tekstidega</p> <p>- vahendab kuuldud ja loetud tekste eetilisel, sobiva pikkuse ja täpsusega</p>
<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p><i>Üldteemad</i></p> <p>Keeleuuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud.</p> <p>Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled.</p> <p>Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega.</p> <p><i>Häälikuõpetus ja õigekiri</i></p> <p>Muutumata sõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimedega õigekiri ja</p>	<p>- väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi</p> <p>- edastab võõrkeeles kuuldud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavaid</p> <p>- leiab oma sõnavara rikastamiseks</p>

<p>vormimoodustus.</p> <p>Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.</p> <p>Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine.</p> <p>Arvuti keelekorrektori kasutamine.</p>	<p>keele-allikatest sõnade konteksti-tähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid</p> <p>- tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada</p> <p>- tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.</p>
<p><i>Sõnavaraõpetus</i></p> <p>Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid.</p> <p>Fraseologismid, nende stiilivärving.</p> <p>Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.</p> <p>Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks.</p>	

6.KIRJANDUS

6.1.Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

1. loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse
2. väärtustab kirjandust rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga
3. mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust
4. arendab oma loomevõimeid ja suhtub loometöösse lugupidamisega
5. laiendab silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma
6. kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid ning valmidust võtta vastutus enda elu mõjutavate valikute ja otsuste eest
7. avaldab arvamust ja sõnastab oma mõtteid
8. hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid
9. loob seoseid ühiskonnas toimuva ning enda väärtuste, ootuste ja tulevikuplaanide vahel.

6.2.Kirjanduse õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, milles arendatakse õpilaste lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalset loomevõimet. Väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu kujundatakse õpilaste esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, rikastatakse tundemaailma ning aidatakse neil kujuneda isiksusena, leida oma identiteet ja luua ainuomane maailmapilt.

Põhikooli kirjandusõpetuses keskendutakse eelkõige ilukirjanduse lugemisele ja tõlgendamisele. Eraldi pööratakse tähelepanu teose mõistmist toetavate oskuste arendamisele, teose kui terviku mõistmisele ning kujundliku keele tundmaõppimisele. Interpreteerimis- ja sünteesivõime

arendamiseks kuuluvad kirjandusõpetusse ka tekstide esitamine ning õpilaste omalooming eri liiki tekstidena.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peavad õpilased tundma kirjanduse metakeelt ning kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Teoste käsitlemiseks vajalikke mõisteid seletatakse õppekirjanduses, õpilaste enda seletust eeldatakse nende mõistete puhul, mis on õppesisus eraldi esile toodud. Kirjandusõpetuse teoreetiline külg on minimaalne, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida alal lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust.

Mitmekülgsel tekstivalikul kaudu kujundatakse lugemis- ja analüüsikogemusi ning arendatakse lugejaoskusi. Lugemisvarasse haaratakse tähtsamate eetiliste ja esteetiliste küsimuste käsitlemist võimaldavaid teoseid nii uudiskirjandusest kui ka klassikast. Tähelepanu pööratakse ka folkloorsele materjalile, et väärtustada õpilase päritolu ja kultuurilist kuuluvust. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanre esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Kultuuri järjepidevuse huvides sisaldab soovituslik terviklikult käsitletavate teoste valik ka rohkesti tüvitekste. Soovitusliku valiku põhjal saab koostada teoste loendi, lähtudes klassi õpistiilist ja -võimekusest. Lisaks on võimalik valida teemakohaseid tekste ja teoseid, sealhulgas paikkondliku päritoluga ja uudiskirjanduse hulgast. Tervikkäsitlemiseks mõeldud teostest käsitleb õpetaja igas klassis vähemalt nelja. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilaste eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.

Kirjandustundides tuleb funktsionaalse kirjaoskuse arendamiseks tegelda ka teabetekstidega, mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kultuuriloolised tekstid avavad isiksust kujundavaid seiku, aitavad mõista teose kirjandus- ja ajaloolist tagapõhja ning kirjandusprotsessi, väärtustavad seda, mis on eesti kultuuris oluline, ja tekitavad huvi kultuuriloo vastu.

Õppeprotsessis võimaldatakse õpilastele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teiste tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et arendada ja väärtustada loovust ja mõtlemisvõimet ning tuua esile kirjutaja isikupära ja annet. Tekstianalüüsis ning -loomes on võrdselt olulised suuline ja kirjalik õppetegevus.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoonel eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloor, teater, film, kujutav kunst) ning toetab õppesisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja üldpädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom,

sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotletakse, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaksid õpilased ennast käsitletavate teemadega.

6.3. Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

1. loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, sealhulgas paikkondlikust eripärast tulenevalt oluliste autorite teoseid (Anton Hansen Tammsaare, Jaanus Vaiksoo, Ellen Niit jt), kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi
2. loeb ladusalt ja ilmekalt jõukohase keerukusega teksti ning mõistab seda
3. oskab tutvustada loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleda tegelassuhete ja probleemide üle, sealhulgas võrrelda tegelaste ning enda väärtushoiakuid ja huvisid
4. oskab teksti- või elamuspõhiselt jutustada ja loetu üle arutleda
5. kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt
6. oskab vajaliku teavet hankides kasutada eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti.

6.3.1. 5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Lugemine</p> <p>Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut) - loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, - elamustest ja – kogemustest.
<p>Jutustamine</p> <p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jutustab tekstilähedaselt

<p>järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.</p> <p>Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.</p> <p>Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.</p> <p>Fantaasialoo jutustamine.</p>	<p>kavapunktide järgi või märksõnade toel</p> <ul style="list-style-type: none"> - jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale - jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.</p> <p>Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.</p> <p>Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle.</p> <p>Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.</p> <p>Sündmuste järjekord.</p> <p>Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine.</p> <p>Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi - vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega - koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu - leiab lõigu kesksed mõtted - järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha - kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega - arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust - otsib teavet tundmatute sõnade

<p>Loomamuinasjutu tüüptegelased.</p>	<p>kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.</p>
<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.</p>	<p>Õpilane: - tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi - mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.</p>
<p>Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.</p>	<p>Õpilane: - esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides - esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust</p>
<p>Omalooming Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalispõhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasia-jutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse</p>	<p>Õpilane: - kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.</p>

põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

6.3.2. 6. klass

Õppesisu	Õpitulemused
Lugemine Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.	Õpilane: - on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut) - loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist - tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, - elamustest ja –kogemustest.
Jutustamine Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.	Õpilane: - jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel - jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale - jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.

<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena, märksõnadena.</p> <p>Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte</p>	<p><u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p><u>Õpilane:</u></p> <p>- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega</p> <p>- koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu</p>
---	---

<p>sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja. Tegelasete probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelaste vaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelasetevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased.</p>	<p>- leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte</p> <p>- järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha</p> <p>- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega</p> <p>- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust</p> <p>- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.</p>
<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</p> <p>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Riimide leidmine ja loomine.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi</p> <p>- seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust</p> <p>- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.</p>

Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.	
--	--

6.4. Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

1. väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatute üle ning kirjutab omaloomingulisi töid;
2. loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust sealhulgas paikkondlikust eripärast tulenevalt oluliste autorite teoseid (Anton Hansen Tammsaare, Jaanus Vaiksoo, Kalju Lepik jt), kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
3. mõistab teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
4. tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
5. väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
6. kasutab vajaliku teabe hankimiseks erinevaid allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

6.4.1. 7. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Lugemine</p> <p>Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine.</p> <p>Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.</p> <p>Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut) - loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti lüüsi ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist - tutvustab loetud raamatu autorit,

<p>jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.</p>
<p>Jutustamine</p> <p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.</p> <p>Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja pea-mõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelas- tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.</p> <p>Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele - kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate - kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused - kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi - arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle - leiab teksti keskset mõtet, sõnastab loetud teose teema ja pea-mõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte - otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

<p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüp-tegelasi.</p> <p>Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.</p> <p>Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.</p> <p>Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine.</p> <p>Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p>	
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.</p> <p>Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.</p> <p>Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi - selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust - mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum).</p> <p>Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid.</p> <p>Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused.</p> <p>Puändi olemus. Kõnekäändu ja vanasõna olemus.</p> <p>Mõistatuse olemus.</p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused.</p> <p>Luule vorm: värss, stroof. Piltluule.</p> <p>Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahva-jutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid - seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust.

<p>Komöödia tunnused. Draamaatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.</p>	
<p>Esitamine</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?).</p> <p>Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid.</p> <p>Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>- esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p>
<p>Omalooming</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusi või muud sellist.</p> <p>Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti</p> <p>- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.</p>

6.4.2. 8. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Lugemine</p> <p>Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise</p>	<p>Õpilane:</p> <p>- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut) - - loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku</p>

<p>teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega
<p>Jutustamine</p> <p>Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-taga-järje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele - kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate - kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjustagajärg-seoste üle - kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja

<p>toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.</p> <p>Tegelaste vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.</p> <p>Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.</p> <p>Kirjanduse tüüptegelasi.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus.</p> <p>Pöördeliste sündmuste leidmine.</p> <p>Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.</p> <p>Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p> <p>Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.</p>	<p>demokraatlikest väärtustest</p> <p>- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust</p> <p>- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte</p> <p>- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse</p>
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust.</p> <p>Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.</p> <p>Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine.</p> <p>Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>	<p>- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi</p> <p>- selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust</p> <p>- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes</p>
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.</p> <p>Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus.</p>	<p>- seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja draamatika, romaani, ja</p>

<p>Muutuv ja muutumatu tegelane.</p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused.</p> <p>Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused.</p> <p>Ulme- ja detektiivromaanide tunnused.</p> <p>Reisikirja olemus.</p> <p>Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus.</p> <p>Tragöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus.</p> <p>Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine.</p> <p>Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis.</p> <p>Kirjandusteose ekraniseering.</p>	<p>novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust</p>
<p>Esitamine</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.</p> <p>Luuleteksti esitamine peast.</p> <p>Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.</p> <p>Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p>	<p>- esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja teksti-täpsust</p> <p>- koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande</p>
<p>Omalooming</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, või muud sellist.</p> <p>Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva</p>	<p>- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti</p> <p>- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma</p>

<p>kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.</p>	<p>seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.</p>
--	--

6.4.3. 9. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervik-teost (raamatut) - loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist - tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega</p>
<p>Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p>	<p>- koostab ja esitab teost tutvustava ettekande</p>
<p>Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlauseid, teise ajastusse</p>	<p>- kirjutab tervikliku sisu ja lausa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava</p>

<p>paigutatud tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms.</p> <p>Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuuri-nähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.</p>	<p>(muinasjutu või muistendi) teksti</p> <p>- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.</p>
<p>Jutustamine</p> <p>Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.</p>	<p>- jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni</p>

<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-</p>	<p>- vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele</p> <p>- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate</p> <p>- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle</p> <p>- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist,</p>
--	--

<p>lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelaste vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.</p> <p>Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.</p> <p>Miljöo kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.</p> <p>Ajaloo sündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine.</p> <p>Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p> <p>Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine.</p> <p>Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.</p> <p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine.</p> <p>Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine.</p> <p>Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine.</p> <p>Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine.</p> <p>Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p> <p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika</p>	<p>analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest</p> <p>- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust</p> <p>- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte</p> <p>- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse</p> <p>- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi</p> <p>- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes</p> <p>- seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust</p>
---	--

tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused.

Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused.

Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Arvustuse olemus.